

KONSTPROGRAM

Ekerö Strandpromenad

Innehåll

1.	BAKGRUND.....	3
1.1	Ekerö kommuns utveckling.....	3
1.3	Styrdokument.....	3
2.	VAD ÄR ETT KONSTPROGRAM?.....	3
3.	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR KONSTEN.....	4
3.1	Förutsättningar Ekerö strandpromenad.....	5
3.2	Historiska spår.....	5
3.4	FRAMTID – EKERÖ CENTRUM.....	6
3.5	Etapputbyggnad centrum.....	6
4.	Konstnärliga kvalitéer och samspel med arkitektur och miljö.....	7
4.1	Vision – Tema Övärlden.....	7
4.2	Övergripande beskrivning om strandpromenaden.....	8
5.	Aktuella förslag till PLATS FÖR KONST.....	8
	Ekerö strand.....	9
	Nuvarande Ekerö centrum - lekskulptur.....	9
	Helhetsutformning Strandpromenaden.....	9
6.	Kriterier för val av konst.....	9
7.	Process och tidplan.....	9
8.	ORGANISATION.....	10
9.	BUDGET.....	11

1. BAKGRUND

Kultur och fritidskontoret har i uppdrag att ta fram ett konstprogram som underlag för genomförande av en konstnärlig gestaltning i Ekerö strandpromenad. Konstprogrammet presenterar förutsättningar och möjligheter med den kommande konststatsningen och utgör stöd i arbetet med konst, samt utgör underlag för politiskt beslut om konstprogram strandpromenad.

Utgångspunkten är förslag till konstprogram från AM Public, konstkonsult, i dialog mellan kultur- och fritidskontoret, teknik- och exploateringskontoret, planenheten. Samråd har även skett med exploatörerna i Ekerö centrum, Skanska och Wallfast.

1.1 Ekerö kommuns utveckling

Ekerö kommun är en kommun i Stockholms län. Centralort är tätorten Ekerö. Kommunen omfattar 140 öar, kobbar och skär i Mälaren. På sommaren flyttar det ut cirka 10 000 människor och vardagslivet förändras. Kommunen står inför stor omvandling med tillväxt och inflyttning med drygt 5000 personer fram till 2030. De närmaste åren kommer kommunens infrastruktur att ge nya möjligheter, med byggande av Förbifart Stockholm/E4 och breddning av Ekerövägen/261. Omvandlingen innebär att gå från en utpräglad landsortskommun mot en vision av småstad. Ekerö kommuns expansion ska ske på ett sådant sätt att varken natur-, kultur-, miljövärden eller framtida utveckling äventyras.

1.3 Styrdokument

Enligt gestaltningspolicy för Ekerö kommun ska byggnation i Ekerö präglas av en småstadskänsla med småskalighet, variation och omsorg om detaljer, ta hänsyn till och inspireras av geografiska och historiska särdrag men även spegla moderna värden, ha ett samspel mellan konst, arkitektur och landskap. Våra allmänna platser ska underlätta för möten mellan människor, kommunen ska vara en förebild i sin gestaltning.

Av Ekerö kommuns mål för mandatperioden framgår att strandpromenaden ska utvecklas vid kanalen genom caféer, aktivitetsytor och andra träffpunkter samt att gestaltningen och de arkitektoniska värdena vid nyproduktion ska betonas.

Av kultur- och fritidsnämndens mål framgår att konstnärlig gestaltning i kommunens byggda miljöer gör att dessa blir estetiskt tilltalade, ger medborgaren en upplevelse och väcker nyfikenhet.

2. VAD ÄR ETT KONSTPROGRAM?

Konstprogrammet ska fungera som ett planeringsstöd och styrdokument för den konstnärliga gestaltningen med utgångspunkt från konstkonsultens analys och beställarens vision. Syftet med konstprogrammet är att ta ett helhetsgrepp om Ekerö strandpromenad som konstnärligt gestaltningsområde. Konstprogrammet ska ses som ett levande arbetsdokument som successivt kommer att kompletteras med arbetsprocess, val av konstnärer och andra relevanta dokument som hör processen till.

Konsten tillför flera dimensioner till övriga samhällsområden och kan fungera som drivkraft och stimulans i olika stadsutvecklingsprojekt. Utgångspunkten för konstprogrammet är att verka för att öka samspelet mellan plats och sammanhang och skapa mervärden i den stadsdelen. Det är av vikt att konstprogrammet förankras och utvecklas i dialog med beställaren och övriga berörda parter.

Exempel på konstprojekt i offentlig miljö genomförda av AM Public på uppdrag av Stora Ursvik, Familjebostäder och Vasakronan.

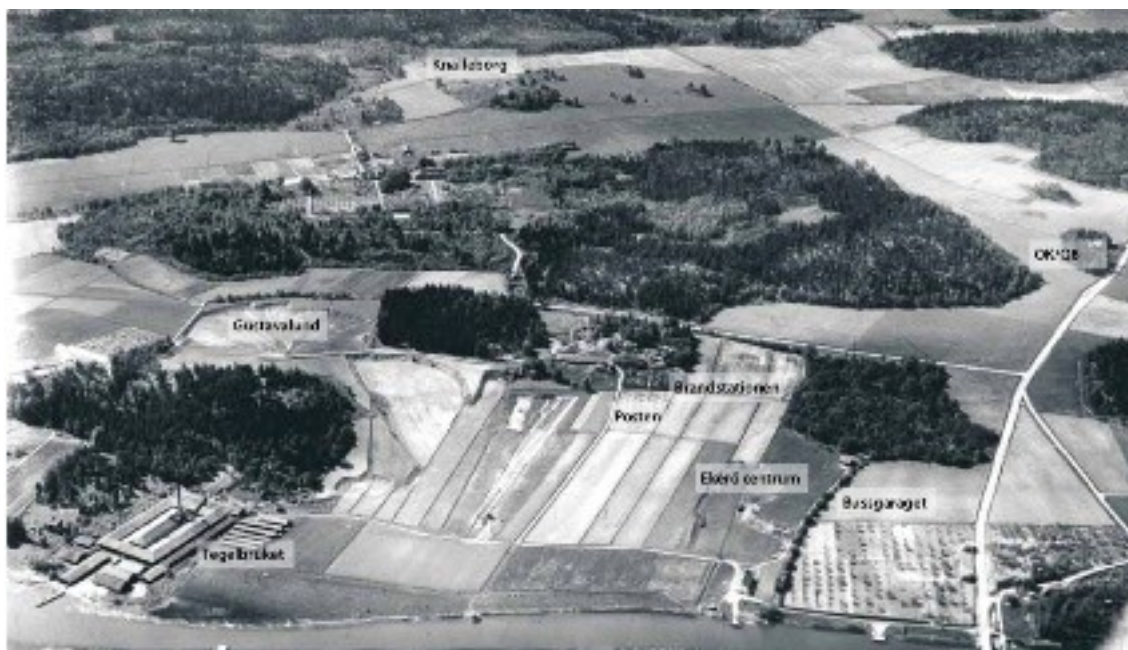
3.FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR KONSTEN

Konst och kultur har en bärande betydelse i samhällsbyggandet då den har förmågan att placera människan i centrum och påverkar betraktaren på olika sätt, bland annat känslomässigt, rumsligt, fysiskt, sinnligt och intellektuellt. Konsten är betydelsefull för människans självkänsla och identitetsbildning och därmed för människan som kulturvarelse.

I ett komplext och föränderligt samhälle har konsten kapacitet att tala till det personliga och allmänmänskliga och skapa rum för förståelse och acceptans för andra människor. Konstsatsningen kan i bästa fall fungera som en katalysator för att generera positiva processer, upplevelser och möten mellan olika människor och platser i den nya stadsdelen. Brukare/målgrupp kommer främst att vara de som bor och rör sig i området.

Konstuppdraget bör vara permanent, exteriört och platsintegrerat. I konstuppdraget är det möjligt att arbeta i olika tekniker, material och uttryck. Konsten kan med fördel tillföra något organiskt och oväntat.

Konstverket ska tåla väder och vind och vara robust nog att tåla interaktion utan att gå sönder eller utgöra en säkerhetsrisk. Uppdraget utförs i dialog med landskapsarkitekter och övriga aktörer i projektet.

3.1 Förutsättningar Ekerö strandpromenad

Konstprogrammets fokus är Ekerö Strandpromenad, ett område där många människor bor, arbetar och rör sig. Arbetet med konstinsatser är långsiktigt och innefattar utbyggnaden av Ekerö Centrum samt relaterar till andra delar i området. Ambitionen med konstprogrammet är att ha en långsiktig och övergripande vision kring Strandpromenaden där vi kan arbeta i etapper med genomgripande konstinsatser och efter hand utöka budgeten. Det är viktigt att tydliggöra värdet av en sammanhållen gestaltningsidé för Ekerö strand genom processen för att skapa en väl genomförd utveckling av Strandpromenaden och den känsliga miljön.

3.2 Historiska spår

Under 1800-talets andra hälft tredubblades folkmängden i Stockholm vilket ledde till en intensiv bygnadsverksamhet som ökade efterfrågan på bygnadsmaterial som till stor del hämtades från Mäläröarna eftersom sjölederna var det bästa och snabbaste sättet att ta sig fram. På 1810-talet började ångbåtstrafiken att utvecklas på Mälaren och detta var början för det ekonomiska uppsving som skulle komma för hela Mälabygden. Från Ekerö skeppades grus och sand in till Mälartorget i Stockholm. Vid Tappström fanns stora fyndigheter av lera, och läget vid Långtarmens vatten och ångbåtsbryggan var optimalt. Tegelbruket med sina stora torklador levererade tegel till stora delar av det då nybyggda Stockholm.

Ångbåtstrafiken pågick under nästan 100 år. Det var först innan andra världskriget som vägnätet var så väl utbyggt att det kunde konkurrera med sjölederna.

3.3 Ekerö centrum - nutid

Arkitekten Ralf Erskines vision av Ekerö centrum var ett område där människan var i centrum. En plats som fanns till för dom boende. Ekerö centrum ritades därför med en helt bilfri kärna. Centrumet skulle inte bara bestå av kommersiella lokaler då en sådan plats är folktom efter stängningsdags, utan butiker och bostäder skulle byggas tillsammans. Erskine eftersträvade en känsla av småstad varför skyddade

gårdar byggdes in mellan husen. Hela området är riktat mot vattnet och grönskan är en viktig del av områdets utformning och själ.

Ekerö centrum har vunnit internationell uppmärksamhet genom Ralph Erskine, som själv var bosatt på Lovön.

3.4 FRAMTID – EKERÖ CENTRUM

Ekerö centrum står inför ett antal stora förändringar de närmaste 10 åren. Viktiga infrastruktuursatsningar som en breddning av Ekerövägen till fyra körfält, en ny bro vid Tappström och en påfart till förbifart Stockholm. I centrala Ekerö kommer den bussdepå som idag återfinns på Tappström 1:40 flyttas till Färingsö inom en snar framtid. Flytten av bussdepån innebär nya förutsättningar för utvecklingen av Ekerö centrum, med fler bostäder, mer handel, fler arbetsplatser, bussterminal samt förbättrade rekreativmöjligheter.

Den nya delen av centrum ska genom sin arkitektur, gestaltning och rumsliga karaktär ansluta till det befintliga centrum. Syftet är också att den nya delen ska öppna upp ytterligare mot Tappströmskanalen med ett väldefinierat och inbjudande parkrum, samt att bevara de kvaliteter som finns i befintligt centrum vad gäller Erskines arkitektur.

3.5 Etapputbyggnad centrum

Ekerö centrum byggs ut i etapper där området Fredrikstrand med småhus och Ekerö strand med flerfamiljshus har antagna detaljplaner. Fredrikstrand påbörjas under 2020 och Ekerö strand byggs ut i etapper under åren 2020-2026.

Det utvidgade Ekerö centrums utbyggnad med kommersiella lokaler samt bostäder beräknas påbörjas under 2024.

4. Konstnärliga kvalitéer och samspel med arkitektur och miljö

4.1 Vision – Tema Övärlden

Tema för Ekerö centrums strandpromenad är Övärlden som syftar till att lyfta fram platsens historia, skapa en relation mellan ett antal platser i projektet, förtydliga mötet mellan land och vatten, över och under, nära och långt borta. Lyfta fram delar av de associationer och värdeord som kan kopplas till temat i form av: platser, öar, myter, frihet, färdvägar, vattenvägar, resande, äventyr, naturfenomen, mötesplatser, oväntade upplevelser, förändring, relationer, sökande, o.s.v.

Temat öppnar även upp för futuristiska element och möjligheten att gestalta en mytologisk men också samtida övärld. Det finns redan en intressant historia och marina inslag i området och det kan därför vara spännande att tillföra någonting som är mer oväntat men med respekt för platsen. Övärlden är ett suggestivt begrepp – det rymmer mycket och öppnar upp för både mindre och större perspektiv från det lokala och omvärlden.

Mälaren utgör en del av helheten i det aktuella området och kan symboliskt definiera helheten och vara fokus för konsten. Vattnet finns där som ett rumsskapande och definierande element.

Andra fokuspunkter är historiken, minne, vattenvägar, tegelbruket, Ralph Erskines arkitektur, ny arkitektur och värdet av en sammanhållen gestaltningsidé för strandpromenaden.

Här är det en fördel att gestalta värdet av flöden, rytm, fokuspunkter, mindre och större identitetsskapande konstinsatser, berättandeaspekter och platser som kan framgå i en helhetsgestaltning. Konsten kan bestå av olika nedslag och gestaltningar och följa ett tema med variation. Det är möjligt att

arbeta med olika konstnärliga tekniker och uttryck. Konstinsatserna kan vara skulptural installation, ljud, ljus, ytskiktmaterial, sitttytor, markbeläggning, med mera. Uppdragen utförs i samarbete med arkitekter och andra yrkesgrupper.

4.2 Övergripande beskrivning om strandpromenaden

Utgångspunkten är att gestaltningen av strandpromenaden är en del av ett kommande utbyggt centrum med en utbyggd strandpromenad. Natur och kultur är ett inslag i en kommande utbyggnad

Strandzonen utgörs av en förlängning av den strandpark som börjar i Ekerö centrum och planeras fortsätta via Ekerö strand till Fredrikstrandsvägen. Nya båtplatser tillåts i anslutning till befintliga båtplatser. Viss gallring kring värdefulla alar ska ske, i övrigt föreslås strandzonen lämnas orörd för att på så vis bevara naturmiljön i största möjliga utsträckning.

5. Aktuella förslag till PLATS FÖR KONST

Aktuella platser för gestaltning i fas 1 är Ekerö strand och nuvarande Ekerö centrum. Hela strandpromenaden kommer byggas ut av Ekerö kommun medan förslag till platser för konst succesivt kommer etableras i etapper av olika konstnärer vartefter bostadsområdena byggs ut.

Ekerö strand

Utgångspunkten för gestaltning Ekerö Strand är att det är något som ansluter till vattnet, någonting som syns från Ekerövägen – någonting vid utsiktsplatserna.

Konstuppdraget för Ekerö Strand är de två bryggor där konstnären bidrar med ett estetiskt värde utöver träkonstruktionen det kan vara både färg och ljus. Syftet är att förädla själva uttrycket av bryggorna för att skapa tydliga målpunkter och konstnärliga markörer. Gestaltningen utformas i dialog med arkitekt.

Konstnären har att samverka med olika målgrupper såsom ungdomar och äldre invånare om utformningen.

Nuvarande Ekerö centrum - lekskulptur

För nuvarande Ekerö centrum anläggs en lekskulptur i form av en äventyrsbåt, Estrelia, på gräsytan bredvid gästhamnen. Estrelia är en utomhusskulptur i kärnfuru, längd 6,0 meter, bredd 3,3 meter och höjd 6,0 meter.

Estrelia, ett konstverk som samtidigt är ett skepp för barns lek och fantasi med en tydlig och tilltalande utformning. En förutsättning för genomförande är att konstverket godkänns som säker lekmiljö.

Det är ett sjönära landmärke som erinrar om sjöfartens stora betydelse som samfärdsmedel förr i tiden och även knyter an till den befintliga skulpturen "Leonardos dröm".

Äventyrsbåten är en fortsättning av den lekskulptur, Leonardos dröm, som finns nedanför biblioteket och utförts av konstnären Percy Andersson, som därmed länkas samman till en fullbordad helhet. Båten är en koppling till kommunens vikingatida historia med båtar och handelskontakter samt en del av kommunens övärld från vilken man levererade både frukt, grönsaker, tegel och gatusten.

Helhetsutformning Strandpromenaden

I konstuppdraget ingår att samarbeta med arkitekt/landskapsarkitekt genom att bidra med gestaltningsidéer i helhetsutformningen av Strandpromenaden. Gestaltningen ska underlätta för ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart samhälle och även spegla kommunens tradition av växtodlig. I den fortsatta utformningen ska därför konstnären/arkitekter visualisera, inspirera och bjuda in invånare till en förändring genom upplevelser, kunskap och inspiration.

6. Kriterier för val av konst

Valet av konstnärskap för Ekerö strand grundar sig på en analys av platsen, behov, funktion och byggprojektet. Urvalet görs med hänsyn till intressanta konstnärskap för detta uppdrag.

För Lekskulpturen behövs ingen upphandling då båten är en del av och fullföljande av en redan påbörjad installation. Däremot är en förutsättning att konstverket kan leva upp till de säkerhetsföreskrifter som finns för barns platser för lek.

7. Process och tidplan

- Beslut om konstprogram tas i kultur- och fritidsnämnden (januari 2020)
- Beställning lekskulptur, (februari 2020)
- Utvärdering av gestaltning lekskulptur (februari 2020)
- Intresseanmälan Ekerö Strand (februari-20)
- Skissuppdrag till två konstnärer (mars-20)
- Beslut om skiss samt avtal för genomförande (juni 2020)
- Angöring av lekskulptur (juni 2020)
- Startmöte konstuppdrag 15 juni 2020
- Genomförande fas 1 (juni 2020 – 2021)

8. ORGANISATION

Kultur- och fritidsnämnden tar beslut om konstprogram.

Konststyrgrupp Ekerö strand

Konststyrgruppen tar beslut om skissuppdrag samt slutligt beslut med utgångspunkt både ur konstnärlig och teknisk bedömning. Gruppen har en konstnärlig majoritet vilket betyder att konstkonsult, arkitekt och/eller landskapsarkitekt ingår för att uppnå konstnärlig majoritet. Från momentet om skissuppdrag till beslut om konstnär har ärendet upphandlingssekretess.

Konstnärlig bedömning

Kultur- och fritidschef Ekerö kommun

Kulturproducent, Ekerö kulturhus och bibliotek, Ekerö kommun

Arkitekt och gestaltningsansvarig, planenheten, Ekerö kommun

Konstkonsult, AM Public

Teknisk bedömning

Exploateringschef

Adjungerade

Utemiljöförvaltare, exploateringskontor, Ekerö Kommun

Arbetsgrupp

Arbetsgruppen bildas efter beslut om konstnärligt gestaltningsförslag och där kan följande kompetenser ingå:

- Exploateringskontoret
- Byggprojektledning
- Exploatör
- Konstnär
- Kultur- och fritidskontor

9. BUDGET

Budget Ekerö Strand

Total budget för Ekerö strand är 1.500 tkr

I budgeten Ekerö Strand ingår skissarvode för två konstnärer, arvode konstnär för utförande av konstnärliga gestaltningen samt material, transport, angöring och eventuella följdkostnader

Ekerö strand

Skissarvode etapp 1: 50 000 kr ex. moms.

Arvode för eventuell fördjupad skiss av vald konstnär, Ekerö strand: 20 000 kr ex. moms.

(Ersättning för resor, uppehälle och eventuell omarbetning av uppdraget ingår i summan).

Utförandebudget konst etapp 1: 1 000 000 kr ex. moms

Eftersom uppdraget är komplext då det kan innefatta olika typer av konstnärlig gestaltning som ska integreras i byggprocessen, tidplanen är lång och det är ett samarbete mellan privat och offentlig aktör så reserveras en del av budgeten till följdkostnader i form av konstkonsultkostnader, kostnader för eventuell utökning av allmän belysning, tekniska konsulter och arkitekt hjälp, säkerhetsexperter, besiktning och skyltning samt oförutsedda kostnader i samband med konstverkets färdigställande. Dessutom kan ev. dokumentation, kommunikation rymmas inom följdkostnaderna.

Följdkostnader etapp 1: 400 000 kr ex. moms

Totalbudget Ekerö Strand: 1 500 000 kr ex.moms

Budget äventyrsbåt

Total budget för Äventyrsbåt 750 tkr

I budgeten ingår konstnärsvode, lokal och materialkostnader samt transporter och angöring.

Ann Magnusson
Konstkonsult
AM Public

Elisabet Lunde
Kultur och fritidschef